

Rezumat

privind executarea proiectului de cercetări științifice aplicative (instituțional) cu cifrul: 15.817.04.07 A „Estimarea stării de sănătate a populației în relație cu factorii nocivi exogeni și psihosociali prioritari și elaborarea măsurilor privind reducerea riscurilor”, pentru perioada 2015-2018

Director de proiect – Nicolae Opopol, dr.hab.șt.med., prof.univ., MC AȘM

Raportul este expus pe 60 pagini și conține 6 tabele. *Cuvinte cheie:* determinanți exogeni, pesticide, siguranța alimentelor, factori de risc comportamentali, evaluarea riscului, sănătatea ocupațională, sănătatea adolescenților. **Obiectul de studiu:** produse agroalimentare, pesticide, metale grele, profilul ocupațional, servicii de sănătate și reabilitare a angajaților, morbiditatea profesională și a populației, factorii de risc pentru sănătatea elevilor.

Scopul lucrării: evaluarea igienică a factorilor exogeni și psihosociali prioritari și al impactului lor asupra sănătății populației Republicii Moldova în vederea elaborării măsurilor de diminuare a acțiunii lor nocive.

Metode de cercetare: igienice, epidemiologice retrospective, sanitaro-chimice, analitico-comparative, sociologice, SWOT, studii-caz.

Rezultatele obținute: În procesul de realizare a investigațiilor toxicologice au fost obținute date noi privind estimarea impactului sistemului actual de aplicare a produselor de uz fitosanitar (PUFF) asupra sănătății populației, estimarea sortimentului de compuși chimici cu care contactează diferite grupuri de populație și stabilite cele mai frecvent aplicate produse fitosanitare în raport cu agentul cauzal și grupa chimică. Ca urmare, au fost obținute date care reflectă gradul de contaminare a factorilor mediului înconjurător și produselor agroalimentare cu compuși chimici, cuantificată încorporarea cotidiană și riscul pentru sănătatea diferitor grupuri de populație asociate cu impactul substanțelor chimice: pesticidelor, nitraților, plumbului și mercurului. În rezultatul estimării morbidității populației au fost evidențiate cele mai frecvente forme nozologice. A fost stabilită o corelație medie pozitivă slabă între intensitatea aplicării PUFF și incidența unor stări morbide. Rezultatele obținute denotă posibilul impact nefast al factorului chimic asupra sănătății populației.

La compartimentul Sănătatea Ocupațională în premieră au fost evaluate modelele, mecanismele, determinantele și formele de organizare ale asigurării sănătății și reabilitării medicale a angajaților din țară în raport cu cele 28 de Profile Ocupaționale din alte țări, în dinamica a 16 ani. A fost estimată eficacitatea măsurilor întreprinse în asigurarea sănătății angajaților, identificate obstacole cu care se confruntă serviciile de sănătate ocupaționale și reabilitare profesională a persoanelor cu dizabilități, argumentate principiile și structurile organizatorice a managementului serviciilor de sănătate ocupațională și elaborate propuneri pentru îmbunătățirea activității în acest domeniu. Rezultatele studiului denotă necesitatea

stringentă de a dezvolta o nouă strategie privind sănătatea și securitatea angajaților în baza Convenției OIM nr.161 (1985). Pentru prima dată, utilizând rezultatele analizei e-Bazei de date a pacienților cu boli profesionale (pe o durată de 20 ani prin intermediul a 57 indicatori), au fost cuantificați factorii nocivi exogeni, au fost estimate particularitățile igienice și medico-sociale, care explică cauzele sub-diagnosticării bolilor profesionale. Evaluarea aspectelor expertizei morbidității profesionale și a fenomenului de dizabilitate a evidențiat necesitatea elaborării și aprobării unei pârghii, care ar permite îmbunătățirea activității Consiliilor pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă și Centrului Republican de Boli Profesionale. Evaluarea aspectelor expertizei morbidității profesionale și a fenomenului de dizabilitate a permis elaborarea unei propuneri de îmbunătățire a activității acestor servicii.

Studiul comportamentului cu risc pentru sănătate a elevilor instituțiilor preuniversitare din Republica Moldova a evidențiat următoarele componente dăunătoare sănătății: fumatul răspândit pe larg și consumul zilnic al unui număr mare de țigări; consumul frecvent de alcool în rândul elevilor de toate vârstele, inclusiv și în incinta școlilor; consumul drogurilor la diferite vârste, relații sexuale precoce, frecvent cu un număr mare de parteneri sexuali și fără utilizarea contraceptivelor; deprinderile alimentare nesănătoase; frecvența sporită a stărilor psihice instabile, care provoacă tentative de suicid; cazuri frecvente de violență, port de armă rece; practicarea unui mod sedentar de viață cu indiferență față de ocupațiile fizice și sport; frecventarea neregulată a orelor de educație fizică în școală. În alimentația copiilor a fost determinată o insuficiență a valorii calorice a rației alimentare și necorespondere a compoziției chimice a alimentelor utilizate în alimentația copiilor. În rezultat, au fost elaborate recomandări pentru un regim alimentar sănătos și activitate fizică adecvată în instituțiile de învățământ din țară, aprobate prin ordinul Ministerului Sănătății, nr.638 din 12.08.2016.

Importanța și noutatea rezultatelor obținute: Rezultatele studiului au o direcție contemporană și actuală, prin complexitatea cercetărilor referitoare la factorii nocivi exogeni și psihosociali prioritari din mediul ocupațional și mediul înconjurător, cu impact asupra sănătății populației, sănătății angajaților și ale copiilor și adolescenților.

Implementarea rezultatelor: Evaluarea rezultatelor obținute au fost prezentate în 2 monografii, într-un capitol în monografie internațională, 4 ghiduri, 117 articole, inclusiv 6 cu impact ISI, 90 teze ale comunicărilor, 2 brevete de invenție de scurtă durată, 6 certificate de înregistrare a obiectelor dreptului de autor și drepturilor conexe. Au fost susținute 2 teze de doctor în medicină pe specialitatea 331.02. Igienă și 5 teze de licență.

În baza rezultatelor studiului au fost acordate 3 Premii Naționale și municipale pentru tineret în domeniul tehnico-științific, 4 burse: a Guvernului, Municipală și de Merit MAIB, Diplomă categoria Știință Gala Mediciniștilor Laureați, 2018.

Domeniul de aplicare: sănătate și biomedicină.